

Theorie mannelijk, vrouwelijk of onzijdig

Zelfstandige naamwoorden kunnen in het Nederlands *mannelijk*, *vrouwelijk* of *onzijdig* zijn. Dit noem je het **woordgeslacht** van een woord.

het-woorden zijn (bijna) altijd *onzijdig*

de-woorden zijn *mannelijk* of *vrouwelijk*

Soms is het lastig om te bepalen of een woord mannelijk of vrouwelijk is. Je kan dit dan bijvoorbeeld opzoeken in een woordenboek. Daar staat bij een woord altijd:

m als het woord *mannelijk* is

v als het woord *vrouwelijk* is

o als het woord *onzijdig* is

Onzijdige woorden zijn erg makkelijk te herkennen. Dit zijn namelijk alle **het-woorden**, bijvoorbeeld: *(het) schilderij*, *(het) autootje*, *(het) huis*, *(het) raam*.

Woorden als: *het meisje*, *het jongetje*, *het vrouwtje*, *het mannetje* etc. zijn op deze regel een uitzondering.

Mannelijke en vrouwelijke woorden zijn lastiger uit elkaar te houden. Dit zijn alle **de-woorden**, bijvoorbeeld: *(de) buurjongen*, *(de) boekenkast*, *(de) bruid*, *(de) maaltijd*.

De-woorden die mannen/jongens aangeven zijn altijd *mannelijk*, zoals: *buurman*, *zanger*, *kat*, *hengst* en dus ook woorden als: *jongetje*, *mannetje* etc. In deze gevallen weet je dat je **hij/hem** moet gebruiken.

De-woorden die meisjes/vrouwen aangeven zijn natuurlijk *vrouwelijk*, zoals: *buurvrouw*, *zangeres*, *poes*, *merrie* en dus ook woorden als: *meisje*, *vrouwtje* etc. In deze gevallen weet je dat je **zij/haar** moet gebruiken.

Toch is het niet altijd duidelijk met welk woordgeslacht je te maken hebt. Veel woorden zijn mannelijk, maar de 'de-woorden' die eindigen op onderstaande achtervoegsels zijn vrouwelijk:

-heid, -nis, -schap: *waarheid*, *gevangenis*, *beterschap*

-de, -te: *liefde*, *diepte*

-ij, -ie: *bakkerij*, *razernij*, *politie*, *familie*

-ing, -theek, -teit, -tuur: *regering*, *bibliotheek*, *puberteit*, *natuur*

Bij bovenstaande woorden gebruik je dus altijd de verwijswaarden *haar* en *zij*.

Wanneer je te maken hebt met een **samengesteld woord** (twee woorden aan elkaar geplakt) dan kijk je altijd naar het laatste woord om te bepalen of je *de* of *het* gebruikt, bijvoorbeeld:

het boek (o), maar *de* boekenkast (m)

Theorie verwijswaarden

Een **verwijswaard** verwijst naar waarden die eerder zijn gebruikt, bijvoorbeeld:

*Kimberly is vandaag niet op school, omdat **zij** ziek is.*

In bovenstaande zin verwijst *zij* naar *Kimberly*. *Zij* is hier dus het **verwijswaard** dat verwijst Kimberly. Kimberly is hier het **antecedent** (waarnaar/ naar wie verwezen wordt).

Om te weten welk verwijswaard je moet gebruiken is het belangrijk dat je weet welk waardgeslacht een waard heeft. Bij *onzijdige* waarden gebruik je namelijk andere verwijswaarden dan bij *mannelijke* en *vrouwelijke* waarden. Zie het schema hieronder.

Als je verwijst naar...

	onzijdige waarden (het-waarden)	mannelijke/ vrouwelijke waarden (de-waarden)
Gebruik je...	<i>het</i> <i>dit</i> <i>dat</i>	<i>die</i> <i>deze</i> <i>ze</i>

Uit bovenstaand schema kun je aflezen dat je bij *onzijdige* waarden altijd verwijst met *dit*, *dat* of *het* (eindigt allemaal op een -t).

Mijn horloge is zoek. Ik hoop dat ik het snel vind.

Het schilderij dat Maartje heeft gemaakt vind ik mooi.

Het meisje dat daar staat, heeft een lolly.

Bij *mannelijke* en *vrouwelijk* waarden daarentegen verwijst je met *die*, *deze* of *ze* (eindigt allemaal op een -e).

Naast *die*, *deze* en *ze* kan je bij **mannelijke** waarden ook verwijzen met ***hij*** en ***hem***.

Naast *die*, *deze* en *ze* kan je bij **vrouwelijk** waarden ook verwijzen met ***zij*** en ***haar***.

De lamp die daar staat geeft prettig licht.

De spijkerbroek was veel te groot, dus ik heb hem teruggehangen.

Je schoenen staan in de weg. Wil je deze even opruimen?

Meervoudsvormen zijn altijd **de-waarden**. Je verwijst bij meervoud met:

die, ***deze***, ***ze*** (*dingen en personen*), ***zij*** (*voornamelijk personen*), ***hen***.

Theorie verwijzen naar personen, dieren of dingen

In de vorige les heb je geleerd hoe je naar onzijdige en mannelijk/vrouwelijke woorden verwijst. Vandaag leer je hoe je met woorden als: *waarmee* en *met wie* moet verwijzen.

De regel is dat wanneer je naar **personen** verwijst, je **twee losse woorden** gebruikt.

Bijvoorbeeld: *met wie, van wie, op wie, tegen wie, naast wie* et cetera.

Het is je misschien al opgevallen, maar het tweede woordje is telkens *wie*.

Dat is de jongen naast wie ik zit op school.

Dat is de auteur van wie ik veel boeken heb gelezen.

Dat is het meisje op wie ik erg verliefd ben.

Indien je naar **dingen** of **dieren** verwijst, gebruik je één woord.

Bijvoorbeeld: *waarmee, waarvan, waarop, waartegen, waarnaast* et cetera.

Dat is het paard waarop Sasja altijd rijdt.

Dat is de caravan waarmee mijn ouders op vakantie gaan.

Het muurtje waarvan Harry afsprong is drie meter hoog.

Het is je misschien al opgevallen, maar het eerste gedeelte van het woord is telkens *waar*.

In het kort: kijk naar het onderwerp en bepaald of dit een persoon is of niet. Wanneer dit wél een persoon is, gebruik je twee losse woorden waarvan het tweede woord *wie* is.

Wanneer dit géén persoon is, gebruik je één woord waarvan het eerste gedeelte *waar* is.